

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1940 kl. 3 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion angående främjande av
en mera tillfredsställande vård av enskilda skogar.*

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 68, av herr *Karlsson* i Granebo m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av en allsidig utredning rörande åtgärder för främjande av en mera tillfredsställande vård av enskildas skogar, därvid särskilt bör beaktas möjligheten av en vidgad upplysnings- och konsulentverksamhet, samt rörande åtgärder i syfte att genom ökat ekonomiskt bistånd till markägare främja skogsplantering på kalmarker och därför lämpliga hedmarker.

I *motionen* framhålles i huvudsak följande:

Skogen är den enda naturtillgång som förnyas. Det ligger då vikt uppå att de möjligheter våra skogar ge också på bästa sätt utnyttjas. Detta kan ske dels genom att bereda befintliga skogsbestånd sådan vård, att de lämna största möjliga avkastning, och dels genom nyplantering av skog på sådan mark, som icke vid annan användning lämnar rikare ekonomiskt utbyte. Det måste framhållas att det ingalunda är enbart den enskilde skogsägaren, som har intresse av hur den mark han äger utnyttjas. Det är också ett allmänt intresse — och ej minst ett intresse för kommande generationer — att produktionen hålles uppe på högsta möjliga nivå.

Upprepade gånger har det av skogsvårdens representanter, av kommittéer och utredningsmän framhållits, att tillståndet i våra enskilda skogar icke möjliggör den avkastning eller garanterar det framtidsvärde, som måste anses önskligt, detta oaktat staten med såväl penningbidrag som lagstiftning sökt åstadkomma ett bättre resultat.

Den svenska träförädlingsindustrien kämpar för närvarande en hård kamp för att hävda sin plats på gamla exportmarknader. Konkurrenterna ha ännu i stor utsträckning orörda naturtillgångar av skog att hämta råvaran ur, och arbetskostnaderna äro i flertalet andra träexporterande länder avsevärt lägre än hos oss. Skola vi därför kunna hävda vår plats och behålla arbets- och försörjningsmöjligheterna för vårt folk samt förränta de väldiga kapital, som nedlagts i vår träindustri, måste denna få tillgång till högklassig råvara. Sådan skapas dock icke i en handvändning. Dess framställning kräver årtionden.

Då det gäller vården av redan befintliga skogsbestånd bör det ju ligga i den enskilde skogsägarens eget intresse att få så rik avkastning som möjligt av sin skog. Tyvärr synes dock varken insikten om en rationell skogs-

vårds ekonomiska betydelse eller insikten om vilka åtgärder, som böra vidtagas för att skogen skall lämna största möjliga avkastning, ännu ha trängt så in i det allmänna medvetandet som önskligt vore. En *vidgad upplysnings- och rådgivande verksamhet* i likhet med den som genom *hushållningssällskapens* försorg äger rum på jordbrukets område borde vara ägnad att i avsevärd grad främja det angivna syftet. Det allmännas kostnader härför skulle säkerligen befinnas vara väl använda pengar. Åtgärder för främjande av skogsvården äro så mycket mer påkallade som de skogsägande jordbrukarna endast i mindre grad torde ha blivit delaktiga av de senaste årens jordbrukshjälp.

Bland andra åtgärder, som kunna vidtagas för skogsvårdens främjande, må nämnas ett generellt förbud mot betesgång i skogsmark. Tiden torde nu vara mogen för ett sådant förbud, vars inskränkning i skogsägarens fria förfogande över sin mark måste anses väl motiverad.

Även då det gäller nyplantering av skog torde ett kraftigare ingripande från det allmännas sida vara påkallat. På många håll i södra och mellersta Sverige ha kalmarker uppkommit av olika anledningar, där det icke med stöd av gällande lag kan åläggas vederbörande markägare att verkställa nyplantering. Om här endast skall litas till förnyelse genom självsädd, dröjer det ofta alltför länge innan skälig avkastning kan erhållas av marken. Det vore också obilligt att utan vidare ens med det stöd det allmänna nu lämnar ålägga markägaren att sörja för återväxten, då han i många för att icke säga flertalet fall icke har utsikt att i sin livstid få någon avkastning av det sålunda nedlagda kapitalet. Statsmakterna synas därför böra ingripa med ekonomiskt stöd i större utsträckning och i annan form än som nu lämnas för att stimulera till nyplantering av kalmarkerna.

Ej minst i södra Sverige finnas också avsevärda arealer hedmark, som nu är så gott som värdelös. Såsom skogsbärande mark skulle den emellertid kunna ge rik avkastning. Visserligen har skogsplantering den senaste tiden ägt rum i ganska stor omfattning, men också här kräves ökad stimulans från det allmännas sida för att ett tillfredsställande och tillräckligt snabbt resultat skall kunna uppnås. En sådan stimulans kan anses så mycket mera skälig som allt tyder på att skogens värde snarare kommer att ökas än minskas.

Till ledning vid bedömandet av de i motionen behandlade spörsmålen anser sig utskottet böra lämna följande redogörelse.

Riksdagen har under en följd av år beviljat medel till vård i olika avseenden av inom riket befintliga skogar. Av anslag med dylikt syfte må nämnas följande:

Skogsvård m. m.: Statens skogsutdikningsanslag. För anslaget gälla bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 27 juni 1927 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag med däri genom kungörelserna nr 273/1930, 581/1933, 422/1937, 451/1938 och 118/1939 vidtagna ändringar. Anslaget avser utdikning av skogar under skogsvårdslagen, lagen om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden samt lagen om allmännings-skogar i Norrland och Dalarna. Statsbidrag kan anvisas till utförande av torrlägningsföretag, som avse höjande av alstringsförmågan hos mark med hänsyn till dess utnyttjande för skogsbörd.

Skogsvård m. m.: Statens skogsodlingsanslag. Anslaget utbetalas enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 27 juni 1930 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsodlingsanslag med däri genom kungörelserna nr 588/1933, 423/1937 och 452/1938 vidtagna ändringar. Anslaget avser samma skogar som det nyssnämnda skogsutdikningsanslaget. Bidrag kunna anvisas till utförande av företag, som avse skogsodling eller annan åtgärd för vinnande av ändamålsenlig skogsproduktion å följande marker med otillfredsställande skogstillgång nämligen skogsmark, som helt saknar trädvegetation eller är bevuxen med blott enstaka träd, vanhävdad skogsmark, där skogsbeståndet är av synnerligen otillfredsställande slutenhet och tillika i väsentlig mån saknar utvecklingsmöjligheter, samt skogsmark, som är bevuxen med s. k. stavaskogsbestånd.

Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo. Anslagsbeviljandet är reglerat av bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 16 september 1933 (nr 549) med däri genom kungörelsen nr 349/1938 vidtagen ändring. Bidrag kan beviljas till åtgärder å skogar, varå följande författningar och bestämmelser äro tillämpliga, nämligen skogsvårdslagen, förordningen angående utsyning å viss skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden, lagen angående husbehovsskogar inom vissa områden, förordningen angående allmänningsskogar i Västerbottens och Norrbottens län, lagen om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden samt lagen om häradsallmänningar ävensom gällande bestämmelser om de vid storskifte avsatta besparingsskogar inom Kopparbergs och Gävleborgs län.

Skogsvård m. m.: Vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar. För sistnämnda anslag gälla bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 30 juni 1933 (nr 437), angående statsbidrag till understödjande av vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar med däri genom kungörelserna nr 548/1933 och 198/1934 vidtagna ändringar. Under det att beträffande skogsutdiknings- och skogsodlingsanslagen statshjälpen är begränsad till att avse skogar under skogsvårdslagen, nya lappmarkslagen och lagen om allmänningsskogar i Norrland och Dalarna omfattar bidragsverksamheten med sistnämnda anslag jämväl skogar, å vilka följande författningar och bestämmelser äga tillämpning, nämligen den äldre lappmarkslagen och förordningen angående allmänningsskogar i Västerbottens och Norrbottens län, lagen angående husbehovsskogar inom vissa områden, lagen om häradsallmänningar samt gällande bestämmelser om de vid storskifte avsatta besparingsskogar inom Kopparbergs och Gävleborgs län.

Under senare år ha vidare flera utredningar varit sysselsatta med skogsvårdsproblem. Bland desamma må endast nämnas *1936 års skogsutredning*, som tillsattes genom beslut den 23 juli 1936. Såsom direktiv för nämnda utredning gäller följande:

Betydelsen för jordbruket av ett lönande skogsbruk skall utredas. Även i övrigt bör det samband, som råder mellan dessa båda näringsgrenar, bliva föremål för undersökning. Vidare bör undersökas, huruvida och på vad

sätt statsmakterna kunna mildra verkningarna inom vårt land av en i framtiden inträffande konjunkturförsämring å den internationella marknaden för skogsprodukter. Genom utredningen bör i första hand belysas skogsbrukets samt den därpå grundade förädlingsindustriens betydelse ur försörjnings-synpunkt. Uppgifter böra sålunda lämnas om antalet inom sagda näringsgrenar verksamma personer och deras utkomstmöjligheter med mera. Vidare bör undersökas, i vilken utsträckning skogsbruket bereder tillgång till biinkomster åt olika yrkesutövere.

Genom utredningen bör även utredas möjligheterna att under statens medverkan höja skogsbrukets bärkraft. För detta ändamål erfordras en undersökning rörande avsättningsförhållandena för skogsprodukter såväl inom som utom Sverige samt om förädlingsindustriens möjligheter att genom rationaliseringsåtgärder eller eljest hävda sig gentemot den utländska konkurrensen. I sammanhang härmed bör ock undersökas, huruvida från statens sida åtgärder kunna och böra vidtagas till främjande av exporten av dylika varor. Jämväl möjligheterna att utvidga användningen av inhemska skogsprodukter inom landet böra ingående undersökas.

Transportförhållandena och deras betydelse för avsättningen av skogens alster böra likaledes utredas. Sålunda bör undersökas, huruvida genom statens medverkan omkostnaderna vid flottningen eller virkets transport å land kunna nedbringas. Även frågan om nu utgående frakter vid transport av trävirke m. m. å järnväg kunna anses lämpligt avvägda bör bliva föremål för prövning. Frågan om skogsägarnas inflytande vid handhavande av flottningsföreningarnas angelägenheter bör jämväl upptagas till granskning. Detsamma gäller övriga med virkestransporternas ändamålsenliga ordnande sammanhängande spörsmål.

Frågan huruvida staten kan medverka till ett stegrat ekonomiskt utbyte genom förbättrad skogsvård och ökad skogsavkastning bör ävenledes ägnas uppmärksamhet. Ytterligare bör spörsmålet om den statliga administrationen på skogsbrukets område och frågan om utvidgad skoglig forskningsverksamhet övervägas.

Till övervägande bör slutligen upptagas spörsmålet, huruvida och på vad sätt en lämpligare avvägning kan åstadkommas mellan intressena inom ifrågavarande näringsgrenar. Till behandling i detta sammanhang bör upptagas frågan om en avverkningsstatistik för landets skogar.

1936 års skogsutredning har avgivit åtskilliga utlåtanden och yttranden. Bland desamma må nämnas ett utlåtande, daterat den 2 december 1936, med förslag till åtgärder för åstadkommande av en förbättrad statistik rörande skogsproduktion och virkesuttag, ett betänkande, dagtecknat den 25 november 1938, med förberedande undersökningar och uttalanden rörande skogs-näringen och statens förhållanden till densamma (stat. off. utr. 1938: 53) samt ett betänkande, avgivet den 26 november 1938 (stat. off. utr. 1938: 58), med utredning och förslag rörande åtgärder för främjande av en ändamåls-enlig virkesproduktion. Utredningen fortsätter sitt arbete.

Under det att 1936 års skogsutrednings uppdrag avser skogar inom hela landet, ha de direktiv, som utfärdats för *Norrländska skogsproduktionsutredningen*, endast avseende å förhållanden inom Norrland och därmed likartade delar av Kopparbergs län. Sistnämnda utredning tillsattes enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 maj 1939 och har verkställt undersökning rörande de möjligheter, som föreligga att snabbt skapa nya skogstillgångar

i berörda delar av landet. Utredningen har den 2 februari 1940 avlämnat betänkande (stat. off. utr. 1940: 3) med förslag till åtgärder för befordrande av produktionen å enskilda skogar i vissa delar av Norrland. De framlagda förslagen avse att genom ökad bidragsverksamhet understödja skogsproduktionen i de fyra nordligaste länen samt vissa delar av Kopparbergs län. För nämnda ändamål föreslås, att årligen under en period av tjugu år ett belopp av 5,000,000 kronor skall anvisas. I proposition, nr 190, till årets riksdag har sedermera Kungl. Maj:t för berörda ändamål för budgetåret 1940/41 under hänvisning till rådande statsfinansiella läge begärt anvisande av ett anslag av 1,000,000 kronor.

Frågan om reglering av skogsbetet var vid 1938 års riksdag föremål för behandling. I en vid nämnda riksdag inom andra kammaren av herr Hagström väckt motion, nr 113, hemställdes nämligen, att riksdagen måtte i skriftelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning angående effektivare åtgärder för skogsbetets inskränkande. Andra lagutskottet, till vilket motionen hänvisats, hemställde, att densamma måtte överlämnas till 1936 års skogsutredning för att tagas under övervägande vid fullgörande av det åt nämnda utredning lämnade uppdraget. Riksdagen beslöt i enlighet med lagutskottets hemställan.

Utskottet finner det med motionen avsedda syftet att främja vården av de enskilda skogarna inom riket värt allt beaktande. Vad motionärerna i dylikt avseende föreslagit torde emellertid vara föremål för överväganden inom 1936 års skogsutredning, vars direktiv som ovan nämnts äro synnerligen omfattande och vars arbete ännu icke avslutats. Beträffande vissa inom Norrland och de nordligaste delarna av Kopparbergs län belägna skogar ha i den förut berörda propositionen, nr 190, till årets riksdag av Kungl. Maj:t uppdragits riktlinjerna för ett omfattande skogsvårdsprogram. Innan erfarenheter å berörda område vunnits, synas ytterligare åtgärder av sådant slag, som föreslås av motionärerna, icke böra förordas.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionen II: 68 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 maj 1940.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.